

Wolność i wspólnota

Żyjemy w trudnym czasie. Pandemia nie pozwala korzystać z naturalnych atrybutów wolności, jakim jest wspólnota. Poczucie jedności, przynajmniej w namiastce, realizujemy poprzez wydawnictwa. Nasz kwartalnik wydawany jest systematycznie, zgodnie z założeniami, a także wnioskami o dofinansowanie kierowanymi do Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz do Samorządu Województwa Mazowieckiego. Warto zauważyć, że jesteśmy i chcemy pozostać beneficjentami funduszy państwowych i samorządowych, przeznaczanych w większości na pokrywanie kosztów poligraficznych.

W grudniu 2020 redagujemy już numer pierwszy z roku następnego. Oby Nowy Rok 2021 był lepszy, zdrowszy, spokojniejszy.

Dział „Artykuły” zgodnie z naszym wieloletnim pomysłem staramy się układać zgodnie z chronologią przynoszącą nam przez historię. Dlatego rozpoczynamy artykułem Marii J. Turowskiej związanym w jakimś stopniu z bitwą pod Ostrołęką. Literatura przedmiotu ostatnich akcentów Powstania Listopadowego jest bogata i wielowątkowa. Brakowało dotąd jednak przedstawień roli lekarzy, a była ona ogromna, nie tylko w rolach medycznych. Autorka zadała sobie trud przesłędzenia archiwów, zapoznała się z literaturą wspomnieniową i memuarystyką. Przedstawia nawet listę lekarzy, również lekarzy cudzoziemców. Warto podkreślić staranność w podawaniu bibliografii, pod każdym kolejnym numerem znajdujemy kompletne adresy bibliograficzne, łącznie z wydawcami archiwaliów i analiz. Pozwala takie zestawienie w kompetentny sposób ocenić wartość poszczególnych pozycji.

Zdzisław Bieliń nieczęsto publikuje, ale jego artykuły i książki zawsze są głęboko przemyślane i udokumentowane. Już w 1993 roku mieliśmy okazję zapoznać się z jego artykułem *Kampania letnia generała Heidenreicha-Kruka* zamieszczonym w „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” (w niezwykle interesującym zbiorze *Powstanie Styczniowe – sprawy, regiony, ludzie*). Ciekawostka bibliograficzna – autor w początkowych wątkach artykułu wykorzystał i cytuje znaną pozycję Stanisława Zielińskiego *Bitwy i potyczki 1863–1864*, wydaną po raz pierwszy w Rapperswilu w roku 1813, później w licznych reprintach, ale też pomijaną w bibliografiach pracę

źródłową: *Zarys powstania styczniowego opracowany w Warszawskiej Cytadeli*, wydaną przez Stefana Kieniewicza w 1985 roku. Z. Bieliń rozwijał swoją pracę naukową, zwracając zainteresowanie tematem obroną dysertacji doktorskiej oraz wydaniem monografii *Zwycięzca spod Żyrzyna. General Michał Heidenreich-Kruk* w Wydawnictwie UMCS (2006). W naszym czasopiśmie ukazała się recenzja tej pozycji rok później. Dla dopełnienia, choć w części, obrazu działalności naukowej Autora dodać można kolejny artykuł: *Początek powstania 1863 roku w Tomaszowie Ordynackim* opublikowany w 2015 roku w „Roczniku Lubelskim”. *Rekonstrukcja bitwy pod Częstoborowicami 30 lipca 1863* zamieszczana w naszym piśmie jest kontynuacją szerokiej pracy badawczej Z. Bielenia.

Bogumiła Zalewska-Opasińska eksploruje temat wojny polsko-rosyjskiej na przykładzie postawy społeczeństw ziemi gostynińskiej, unikając wątków przyczynkarskich. Podkreśla natomiast i ocala od zapomnienia nie tylko postawy społeczne, ale i działania poszczególnych osób. Bardzo cenne są materiały ikonograficzne pozyskane przez Autorkę i przekazane do opublikowania.

Podobne założenia stały u źródeł powstania artykułu Grzegorza Gołębiowskiego i Krzysztofa Menela o obrońcach Płocka w 1920 roku pochowanych na cmentarzach w Warszawie. W Płocku zginęło prawie 300 obrońców. Przed badaczami miejsc pochówków oraz przed biografami wciąż pozostają tereny do naukowych dociekań.

Artykuł Zbigniewa Judyckiego pozostaje w koncepcji biografistycznego opisu, rozszerzonego przez autora o wątki historyczne i monograficzne. Zakon Oblatów prowadzi działania na terenie Polski i Europy, szczególnie aktywnie działając we Francji. Autor, przebywając przez wiele lat w tym kraju, wielokrotnie zetknął się z tą działalnością, a nawet przez jakiś czas ją współtworzył. Dlatego z zainteresowaniem publikujemy ten artykuł, zachęcając do kolejnych badań.

Zapraszamy do lektury wszystkich artykułów z kolejnych części „Niepodległości i Pamięci”: „Muzealnictwa” oraz „Źródeł, recenzji, wspomnień”. Cała różnorodność tematyki i form przekazu pozwala nam z zadowoleniem stwierdzić, że tworzymy wspólnotę. Dobre lekarstwo na złe czasy.

Warszawa, 12 grudnia 2020

Tadeusz Skoczek